

Identitet je važan: borba za društvenu pravdu počinje

- ▷ Djeca izbjeglice internaliziraju osjećaj drugotnosti od rane dobi.
- ▷ Inicijativa Refugee Trauma pomaže djetetu da se osjeća vrijedno i uvaženo.
- ▷ Razvoj osjećaja vlastite vrijednosti pomaže djeci u nošenju sa svojim traumatičnim počecima.

Istraživanja pokazuju kako rasa i identitet uvelike utječu na ključne životne ishode, uključujući fizičko i mentalno zdravlje te na buduće prihode (Pachter i Coll, 2009.). Širom svijeta ljudi iz crnačkih i manjinskih zajednica nose najveći teret rastuće nepravde. Sve počinje načinom na koji mala djeca doživljavaju različitosti: dokazano je kako djeca od tri godine internaliziraju osjećaj drugotnosti temeljem svog identiteta (Connolly, 2009.). Formativna iskustva u ranoj i predškolskoj dobi mogu stvoriti snažne temelje za samopoštovanje i otpornost u životnim teškoćama, te pripremiti dijete za život u kojemu se bori s predrasudama i diskriminacijom.

Zarlasht Halaimzai

Direktorica i suosnivačica
Inicijative Refugee Trauma
Solun, Grčka

Nigdje to nije jasnije vidljivo, nego u iskustvima djece izbjeglica. Djetinjstvo provode u progonstvu, protjerani iz svojih zajednica, često se suočavajući s rasističkim predrasudama i diskriminacijom, klevetanjem političara i agresivnim ponašanjem tijela zaduženih za kontrolu granica i policije. U medijima gotovo svako portretiranje izbjeglica prikazuje ih kao prijatnu, ili kao žrtve bez mogućnosti samostalnog djelovanja. Izbjeglice su lišene svih ostalih aspekata identiteta.

Djeca izbjeglice internaliziraju iskustvo 'drugotnosti' od rane dobi. Živo se sjećam brojnih puta kad su stanodavci odbijali iznajmiti smještaj mojoj obitelji, jer smo bili izbjeglice. Među nama bi danima vladala tuga. Pitao bih se u svom dječjem umu što možemo učiniti kako bismo se pokajali za prilike u kojima se nalazimo. Za nošenje s traumom proizašlom iz takvih iskustava u odrasloj dobi potreban je teški emocionalni rad i redovita psihosocijalna podrška koja je rijetko dostupna.

Djeca izbjeglice često odrastaju u kontekstima u kojima se njihova povijest, jezik i tradicija ne razumiju, ili čak namjerno zanemaruju. Obitelji žive u neljudskim i teškim uvjetima, ponekad i godinama, u kojima im sigurnost, hrana, obrazovanje i zdravstvena zaštita nisu dostupni. Žene u grupama podrške koje vodimo u Inicijativi često govore o klaustrofobiji koju im uzrokuje njihova situacija. Kad su 'Ne mogu disati' – posljednje riječi Georgea Floyd – postale okupljajući poziv za prosvjede protiv rasne nepravde 2020., shvatio sam da odavno slušam slične osjećaje, izražene metaforički, o iskustvu bivanja izbjeglicom.

Stvaranje prostora koji uvažava identitet

U Inicijativi Refugee Trauma (RTI), organizaciji koju sam pokrenuo i koju vodim, brinemo o stvaranju prostora u kojima se prepoznaju, uvažavaju i slave identiteti obitelji i djece s kojom radimo. Praksa razumijevanja i uvažavanja porijekla djeteta temelj je našeg rada.

‘Baytna’, naša intervencija za djecu rane i predškolske dobi, temelji se na vrijednostima (*baytna* na arapskom jeziku znači ‘naš dom’). Naš je program usmjeren na osnaživanje kompetencija njegovih voditelja za usvajanje i širenje vrijednosti intervencije u živote izbjegličkih obitelji. Naš prvi cilj prilikom edukacije novih voditelja jest razviti osjećaj sigurnosti, neophodan za prepoznavanje i uklanjanje nesvjesnih predrasuda koje svi imamo, i za razumijevanje načina na koji one mogu utjecati na našu praksu s djecom.

Naši su sastanci često nevjerojatno emotivni i uznemirujući, a to zahtijeva iskusne voditelje koji će činiti prostor sigurnim, i voditi sudionike kroz teškoće u prostor svjesnosti i zajednice. U jednoj takvoj seansi, voditeljica je u suzama podijelila svoje osjećaje ogorčenosti i osuđivanja obitelji djece s kojima je radila. Bilo joj je teško otkriti ove osjećaje, no to je otvorilo priliku za raspravu s njezinim kolegama. Podržali smo je kroz teške emocije koje je proživljavala te joj je grupa pomogla u promišljanju strategija za upravljanje osuđujućim osjećajima u trenutku kad se pojave.

Djeca mogu ostaviti svoj otisak u prostoru Baytna.

Fotografija: Bagher Maghsudi

Naši voditelji sudjeluju u smislenim, kontinuiranim edukacijama, programima vršnjačkog mentorstva (*peer to peer*) i superviziji, koji im omogućuju provedbu programa za djecu koji promiču autentičnu podršku i uvažavanje identiteta, osobnih povijesti i interesa djeteta. Voditelji vježbaju razumijevanje za trenutke u kojima djeca nose teške emocije u aktivnost, uvijek uvažavajući njihove osjećaje i pomažući im da ih izraze kroz igru, umjetnost, pokret i pripovijedanje.

U svojim programima stavljamo naglasak na proživljeno iskustvo i zastupljenost zajednice. Baytna je stvarana uz podršku roditelja i djece izbjeglica te inzistiram na angažmanu voditelja iz zajednica s kojima radimo tako da djeca mogu vidjeti da su predstavljena među onima koji su zaduženi za prostor. Na primjer, u Polycastru, gradiću na grčko-sjevernomakedonskoj granici, skupina kurdskih majki vodi vrtić Baytna uz RTI koja im pruža edukacije, stručnu podršku i financijsku potporu. Sastanci često završavaju pjesmama iz kurdske zajednice.

Potičemo roditelje na sudjelovanje i dijeljenje priča i pjesama iz vlastitog djetinjstva kako bi njihova djeca mogla odrastati uz osjećaj povezanosti sa svojim porijeklom. Kad roditelji osjećaju krivnju i sram zbog toga što ne mogu osigurati sve što je potrebno njihovoj djeci, mi ih slušamo i podsjećamo na hrabrost i snagu koja im je bila potrebna za putovanja koja su njihovu djecu udaljila od nasilja.

Praksa koja uvažava identitet pomaže obiteljima povezati kulturu i tradiciju zemlje svoga podrijetla s kulturom i tradicijom države u kojoj su dobili međunarodnu zaštitu.

Razvoj osjećaja vlastite vrijednosti i mogućnosti samostalnog djelovanja

Put moje vlastite obitelji od Kabula do Londona trajao je četiri godine. Suočili smo se s bezbroj situacija rasizma i diskriminacije – koji su ponekad bili namjerni, no češće proizašli iz nerazumijevanja onoga što smo u dugoj kolonijalnoj povijesti Afganistana kao narod pretrpjeli. Biti izbjeglicom znači boriti se protiv moćnih, mračnih sila radi sigurnosti vaše zajednice.

Razvijajući vlastitu praksu rada s djecom i obiteljima koje su prošle slična putovanja, prepoznao sam koliko je moj identitet važan za moju otpornost. Povezivanje s poviješću i tradicijom pripovijedanja afganistanskih priča i razumijevanje hrabrosti i upornosti vlastitih roditelja koji su odgojili petero djece u najtežim okolnostima, liječilo je duboke rane i njegovalo osjećaj ponosa time odakle dolazim.

Cilj rada RTI jest pomoći djetetu da se osjeća cijenjenim i poštovanim kako bi moglo razvijati emocionalnu pismenost, osjećaj vlastite vrijednosti i mogućnosti samostalnog djelovanja, što zauzvrat podržava iscjeljenje od njihovih, često traumatičnih, početaka. Pozitivno uvažavanje identiteta i osobne povijesti djece koja su se suočila s teškim počecima, i koja će se i dalje suočavati s diskriminacijom, može biti važan temelj za ozdravljenje i otpornost u godinama koje dolaze.

→ Ovaj članak (na engleskom jeziku) dostupan je online putem poveznice earlychildhoodmatters.online/2020-11

LITERATURA

Connolly, P. (2009.): *Developing Programmes to Promote Ethnic Diversity in Early Childhood: Lessons from Northern Ireland*, Radni dokument 52. Haag: Fondacija Bernard van Leer. Dostupno na: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED522532.pdf> (pristupljeno u lipnju 2020.)

Pachter, L.M. i Coll, C.G. (2009.): *Racism and child health: a review of the literature and future directions*. *Journal of Developmental and Behavioral Pediatrics* 30(3): str. 255.–63. Dostupno na: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC2794434/#R56> (pristupljeno u lipnju 2020.)